

ÚVODNÍ INFORMACE 2

jaro 2018

PhDr. Lenka Gajzlerová, Ph.D.

ZS7MK_SP2P Speciální pedagogika 2

Přehled témat

- **Mentální postižení - Edukace žáků s mentálním postižením**
 - charakteristika, klasifikace, etiologie, vzdělávání...
- **Specifické poruchy učení**
 - dyslexie, dysgrafie, dysortograife, dyskalkulie
 - dyspinxie, dysmuzie, dyspraxie
- **Poradenství, podpora, komunikace**
 - výchovný poradce, metodiky prevence
 - školní speciální pedagog, školní psycholog
 - PPP, SPC, SVP
- **Terapie ve speciálně pedagogické péči**
 - vymezení, typy terapií, ukázky

výstava

Výstava naše cesta

- <https://www.youtube.com/watch?v=qOI4SOlt2IA&index=3&list=PLbwkCYN5dYeLqXe3ep4lLnqlsBz2NCNdw>
- <http://chodicilide.cz/>

Psychopedie

Psychopedie

- edukace osob s mentálním či jiným duševním postižením
- **cílem**
 - ▣ dosažení maximálního stupně rozvoje osobnosti jedince s mentálním či duševním postižením

Klasifikace

- hloubku MR určujeme pomocí IQ (úroveň rozumových schopností)

Edukace jedinců s mentálním postižením

Předškolní vzdělávání

- mateřská škola
- mateřská škola speciální
- přípravná **třída** základní školy
- přípravný **stupeň** základní školy speciální

Přípravná třída základní školy

- určeny dětem se sociálním znevýhodněním
-

Přípravný stupeň základní školy speciální

- vymezen ve školském zákoně (§ 48a)
- poskytuje přípravu na vzdělávání v ZŠ speciální
- STMR a TMR, se souběžným postižením více vadami, nebo s autismem, s HMR

Funkce a podmínky předškolního vzdělávání

funkce

- diagnostická
- reedukační
- socializační
- respitní (úleva rodičům)

podmínky

Období povinné školní docházky

Nově - Škola zřízena
podle § 16 odstavce 9
šk. zákona

- základní škola
 - formou inkluzivního vzdělávání
 - dle IVP vycházejícího z příslušného vzdělávacího programu
- základní škola speciální

Základní škola speciální

- žáci se STMP, žáci s TMP, žáci se souběžným postižením více vadami a s autismem; i žáci s HMP
- 10 ročníků s plněním 9leté povinné šk. docházky
 - ▣ 1. stupeň – 1.-6. ročník
 - ▣ 2. stupeň – 7.-10. ročník
- vzdělávání – dle RVP pro obor vzdělání základní škola speciální (od r. 2010)
 - ▣ členěn na 2 úrovně
 - pro ž. se STMP
 - pro ž. s těžkým postižením a souběžným postižením více vadami (včetně HMP)

Základní škola speciální

- **učivo** redukováno
- **důraz** na praktické činnosti a pracovní dovednosti,
- **cíl** - optimální rozvoj
- **důležité kompetence** -

Základní škola speciální

- ve třídě
 - 4-6 žáků
 - až 3 speciální pedagogové (z toho 1 asistent)
- prostorové vybavení
 - ideálně 2 místnosti – vlastní třída a místnost pro relaxaci a individuální práci
- **alternativní formy komunikace –**
- **hodnocení –**
- po absolvování **Stupeň základy vzdělání**

Profesní příprava

- střední odborné učiliště
 - ▣ RVP pro odborné vzdělávání (2012)
- odborné učiliště
 - ▣ dvouleté (závěrečná zk. a vysvědčení), nebo tříleté obory (závěrečná zk. a výuční list)
 - ▣ RVP pro odborné vzdělávání (od r. 2012); odlišení dle E oborů
- praktická škola

Praktická škola

- s **dvouletou** přípravou
- s **jednoletou** přípravou
 - ▣ po uceleném vzdělání ZŠ speciální, případně ZŠ praktické
 - ▣ příprava na práci v chráněných pracovištích, pomocné úklidové práce v sociálním/zdravotnickém pracovišti
 - ▣ odborný výcvik 12 hodin týdně
- zde RVP pro praktickou školu jednoletou / dvouletou (od roku 2012)
- jsou funkčním článkem vzdělávání jedinců s STMP, absolventů ZŠ speciální, kteří dříve tuto možnost neměli

Shrnutí systém vzdělávání

Předškolní vzdělávání

MŠ

MŠ speciální

přípravná třída ZŠ

přípravný stupeň ZŠ speciální

Povinná školní docházka

ZŠ

ZŠ speciální

Profesní příprava

SOU

OU

Praktická škola jednoletá

Praktická škola dvouletá

Videa

- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095946610-diagnoza/210572241500005-autismus-u-malych-deti/>
 - 0:30 – cca 8 minut
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095946610-diagnoza/209572241500011-autismus/>
 - diagnóza autismus u děti
 - 0:30-4:17 minuty

Specifické poruchy učení

Specifické poruchy učení (SPU)

- interdisciplinární obor
- různorodá skupina poruch
- mohou se kombinovat mezi sebou
- projevy
 - ▣ obtíže při získávání základních vzdělávacích dovedností
 - ▣ provázeny dalšími příznaky
 - (syndrom ADD, ADHD)

Specifické poruchy učení (SPU)

- nutné odlišit od nespecifických poruch učení
- definice
 - ▣ viz kapitoly str. 159

Specifické poruchy učení

```
graph TD; A[Specifické poruchy učení] --- B[Dyslexie]; A --- C[Dysgrafie]; A --- D[Dysortografie]; A --- E[Dyskalkulie]; C --- F[Dysmúzie]; C --- G[Dyspinxie]; D --- H[Dyspraxie];
```

Dyslexie

Dysgrafie

Dysortografie

Dyskalkulie

Dysmúzie

Dyspinxie

Dyspraxie

Edukace jedinců se SPU

Vzdělávání – typy školského zařízení

- základní možnosti podpory
 - ▣ individuální péče
 - ▣ třídy individuální péče
 - ▣ „Cestující učitel“

Vzdělávání – typy školského zařízení

- speciální třídy pro žáky s poruchami učení a chování
 - výuka speciálním pedagogem
- speciální školy pro žáky s poruchami učení
 - zajištěna individuální i speciální péče
- třídy při dětských psychiatrických léčebnách
 - léčení a vzdělávání ž. s těžkým stupněm postižení + reedukační péče
- individuální a skupinová podpora
 - (v PPP, SPC)

Nově – Školy/třídy zřízené
podle § 16 odstavce 9
šk. zákona

Organizace vzdělávacího procesu

- speciálně-pedagogické postupy a způsoby práce
- přístup učitele
- snížený počet žáků
- komunikace
- klasifikace
- pomůcky

Osobnost žáka s SPU

Vliv na oblast pracovní a studijní

Podpůrná opatření

- posadit žáka před sebe, samotného, nebo vedle klidného žáka
- vysvětlovat novou látku krátkými větami a jednoduchými slovy
- ujišťovat, že to dobře pochopil
- vštěpovat posloupnosti
- domluva na úkolech – krátké termíny
- domluva na známkování, počtu možných chyb, zadaných úkolů
- vyhnout se únavě, rychlému tempu
- pomoci žákovi najít si čas na daný počet cvičení

Podpůrná opatření

- ❑ nechat odpovídat na otázky v přeházeném pořadí, podporovat při odpovídání
- ❑ vyhnout se náročné látce po diktátu, nebo náročném úkolu
- ❑ pomoc v počátku plnění úkolu
- ❑ trpělivost nad pomalostí
- ❑ nechat žáka objevovat své schopnosti a využívat to před třídou
- ❑ rozvíjet poznatky o poruchách učení
- ❑ vytvořit si vizuální a fonologické pomůcky – „kufřík pomůcek“
- ❑ soustavná příprava
- ❑ přizpůsobení klasifikace (kap. str. 175)

Pedagogicko-psychologické poradenské služby v ČR

Legislativní vymezení

- **Školský zákon č. 561/2004 Sb.** ve znění pozdějších předpisů (poslední novela zákona č. **472/2011 Sb.**)
 - § 116 Školská poradenská zařízení
- **Vyhláška č. 72/2005 Sb.** o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění **vyhlášky č. 197/2016 Sb.**
- příloha č. 1-5

Základní přehled

Poradenské služby

Školská poradenská **zařízení** – vyhl. 72/2005
Sb. ve znění vyhl. č. 197/2016 Sb.

SVP
z.109/200

Zařízení preventivně
výchovné

PPP

SPC

ž. s vadami řeči

ž. s mentálním p.

ž. se zrakovým p.

ž. s PAS

ž. se sluchovým p.

ž. hluchoslepé

ž. se tělesným p.

ž. s více vadami

Poskytované školní

školské poradenské pracoviště

výchovný
poradce

školské metodiky
prevence

školský psycholog

školský speciální
pedagog

Středisko výchovné péče

- definována **zákonem č. 109/2002 Sb.**, o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních ve **znění z. č. 383/2005 Sb. a z. č. 352/2011 Sb.**
- **Metodický pokyn** upřesňující podmínky činnosti středisek výchovné péče
- **Příkaz** ministryně školství, mládeže a tělovýchovy **č. 21/2007** k činnosti středisek výchovné péče
- Poskytuje všestrannou preventivní speciálně pedagogickou péči a psychologickou pomoc
- Spolupracuje s PPP, SPC a orgány podílejícími se na prevenci sociálně patologických jevů a drogových závislostí

Středisko výchovné péče (SVP)

- úzká spolupráce se školami, PPP, SPC, referáty sociálních věcí a jinými odbornými institucemi

Cílem je:

-
- ochrana práv dítěte,
- poskytování poradenské služby pedagogickým pracovníkům a jiným odborným pracovníkům,
- poskytování všestranné preventivně-výchovné péče dětem a mládeži s negativními jevy chování, pokud nejsou důvody pro nařízenou ústavní výchovu

Školská poradenská zařízení

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP)

- poskytuje poradenství v případě zvýšené školní neúspěšnosti,
- poskytuje poradenství v oblasti profesní orientace žáků,
- další aktivity
- standardní činnosti
 - diagnostika, intervence, informační a metodická činnost, příprava podkladů (viz vyhláška + příloha)

Speciálně-pedagogické centrum (SPC)

- zjištění individuálních předpokladů a vytváření podmínek pro rozvoj
- poradenství v oblasti vzdělávání
- metodická podpora škole
- standardní činnosti
 - společné
 - speciální
 - dělí se dle typu SPC
 - více viz příloha č. 2 vyhl. 72/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů

Poradenské služby poskytované ve škole

školní poradenské pracoviště

Škola nově

- Škola zakládá „**školní** poradenské pracoviště“
- Zpracovává a uskutečňuje program poradenských služeb ve škole - obsahuje
 - ▣ Popis a rozsah činností
 - výchovného poradce
 - školního metodika
 - případně šk. speciálního pedagoga a šk. psychologa
 - ▣ Preventivní program školy
- Podílí se na poskytování podpůrných opatření
- Spolupracuje s orgány veřejné moci za účelem ochrany práv žáků (OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí)
- Spolupracuje se **školským** poradenským zařízením

Výchovný poradce

- příloha č. 3 k vyhl. č. 72/2005 Sb. ve znění vyhl. č. 197/2016 Sb.

Školní metodik prevence

- aktivity v obl. prevence sociálně patologických jevů
- vyvábí strategie školy - oblast prevence zneužívání návykových látek
 - **minimální preventivní program školy**
 - koordinace zavádění a realizace tohoto programu
- standardní činnosti
 - metodické a koordinační, informační, poradenské činnosti

Školní psycholog, Školní speciální pedagog

- nepůsobí na všech školách, ale můžou
- funkce vymezena Vyhláškou č. **72/2005 Sb. ve znění vyhlášky 197/2016 Sb.**
- **Hlavní cíl činnosti:**
 - ▣ ***Snižování rizika vzniku výchovných, výukových problému, negativních jevů ve vývoji žáka***

Školní speciální pedagog - činnosti

- odborná **podpora žáků v inkluzi**
- podpora **všech ostatních** žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou podporu a péči
- dlouhodobá, krátkodobá podpůrná opatření
- depistážní činnosti

Školní speciální pedagog - činnosti

- diagnostické a intervenční činnosti
- metodické a koordinační činnosti
- informovanost o službách

Školní psycholog

- poskytovatel poradenských služeb
- spolupráce se školním spec. pedagogem
- systém včasné identifikace žáků s výukovými obtížemi
- strategie používání prevence výukových obtíží a reedukace
- metodická podpora učitelů

Školní psycholog - činnosti

- konzultační, poradenské, diagnostické, metodické, informační
- informovanost o službách

Legislativní opatření

- Zákon č. **561/2004 Sb.** o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání,
 - ve znění pozdější předpisů
 - zákon č. 82/2015 Sb.
- Vyhláška č. **72/2005 Sb.** o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních; ve znění pozdějších předpisů vyhl. č. **197/2016 Sb.**, vyhl.
 - **PŘÍLOHA 1-4**

poradenská zařízení

základní údaje – kde je najít

- Kdo pracuje v jednotlivých pracovištích?
- Jakou formou práce probíhá?
- Příloha č. 1, vyhlášky č. 72/2005 Sb. – **PPP**
 - ▣ standardní činnosti poraden
- Příloha č. 2, vyhlášky č. 72/2005 Sb. – **SPC**
 - ▣ standardní činnosti společné
 - ▣ standardní činnosti speciální
- Příloha č. 3, vyhlášky č. 72/2005 Sb. - škola
 - ▣ Výchovní poradce, Školní metodik prevence
 - ▣ Školní psycholog, Školní speciální pedagog
- Příloha č. 4, vyhlášky č. 72/2005 Sb. – pracovníci PPP, SPC
 - ▣ Činnosti pedagogických a dalších pracovníků zajišťující poradenské služby ve školských poradenských zařízeních

Literatura, odkazy

- PIPEKOVÁ, Jarmila. Kapitoly ze speciální pedagogiky. 3. přeprac. a rozš. vyd. Brno : Paido, 2010. 401 s. ISBN 9788073151980.
- www.msmt.cz
- www.ippp.cz
- www.nuv.cz
- www.wiki.rvp.cz
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096060107-klic/206562221700009/>
 - ▣ sourozenci jedinců s postižením
- Projekt MIŠ (<http://www.minimalizacesikany.cz>)

Terapie

Terapie

- způsoby odborného a cíleného jednání člověka s člověkem
- směřují od odstranění či zmírnění nežádoucích potíží, nebo odstranění jejich příčin, k jisté prospěšné změně (O. Müller, 2007)
- uplatnění terapeutických postupů, cvičení a programů
 - ▣ na zlepšení narušených funkcí
 - ▣ na zprostředkování potřebných zkušeností a zážitků,
 - ▣ na vytváření prostoru pro formování, dozrávání a pozitivní změnu

Terapie

- v určitém **prostředí** (stacionář, ambulance, ...)
- v určitém **čase** (pravidelně, krátkodobě, dlouhodobě,....)
- určitou **organizační formu** (individuální, skupinová, rodinná, párová, ...)
- odpovídají určité **orientaci terapeuta** (přístup, metody práce)
- **závisí na**
 - věku, příčinách, symptomech klienta
 - dítě x dospělý; příčinná x symptomatická
- zaměření – somatické, psychické
- **cíl** léčebný, preventivní, rehabilitační

Terapie ve speciální pedagogice

- vychází z psychoterapie
- **odborná, záměrná a cílevědomá** aplikace psychologických prostředků použita **za účelem pomoci lidem změnit jejich chování, myšlení, emoce či osobnostní struktury společensky i individuálně přijatelným směrem**
 - O. Müller

Principy úspěšnosti průběhu terapeut. procesu

Základní skupiny spec. ped. terapií

- Terapie hrou
- Činnostní a pracovní terapie (ergoterapie)
- Psychomotorické terapie
- Expresivní terapie (arteterapie)
- Terapie s účastí zvířete (zooterapie, animoterapie)

Typy terapií

- Arteterapie
- Psychomotorika
- Dramaterapie
- Herní terapie
- Činnostní terapie
- Rodinná terapie
- Teatroterapie
- Poetoterapie
- Muzikoterapie
- Taneční terapie
- Bazální stimulace
- Vojtova metodika reflexní lokomoce
- Petöho metoda
- Bobathova metoda
- Neuromotorická terapie prof. Castillo Moralese
- Ergoterapie
- Zooterapie (anomaterapie)
 - ▣ Hipoterapie
 - ▣ Canisterapie

Vojtova metodika reflexní lokomoce

- jednou z nejrozšířenějších metod při rozvoji hybnosti v dětském věku
- zakladatelem je prof. MUDr. Václav Vojta
- **základem této metody jsou dva pohybové prvky**
 - ▣ **reflexní plazení a reflexní otáčení**

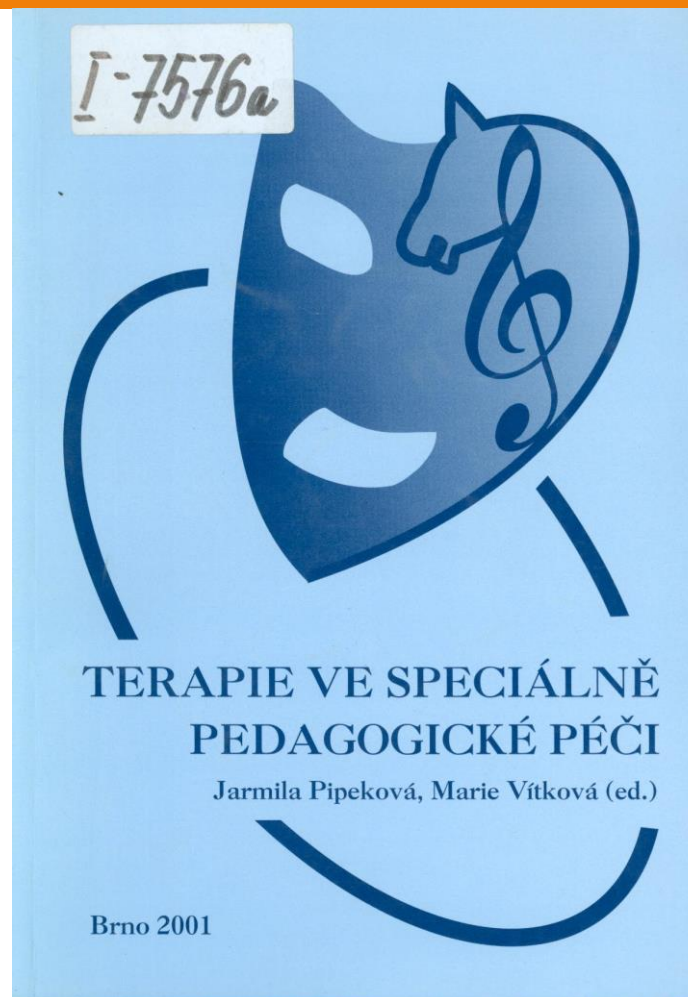
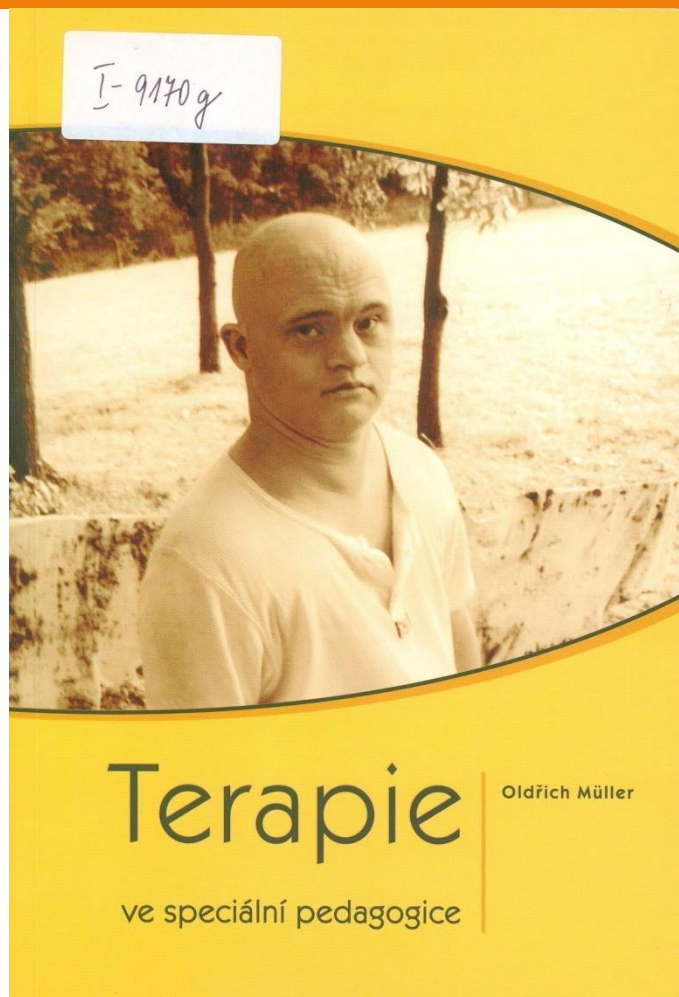
Bobathova metoda

- MUDr. Karel Bobath a jeho žena Berta
- obsahuje prvky **fyzioterapie, ergoterapie, logopedie**
- **tři hlavní cíle**
- Vhodné pro **osoby bez mentálního postižení**, musí rozumět povelům

Příklad webu na téma rehabilitace

- <http://stepanvanek.webnode.cz/rehabilitace/>

Literatura

Literatura

- MÜLLER, O. a kol. *Terapie ve speciální pedagogice*. Olomouc: UP, 2005. ISBN 80-244-1075-3.
- PIPEKOVÁ, J., VÍTKOVÁ, M. (ed.) *Terapie ve speciálně pedagogické péči*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-010-7
- HINTNAUSOVÁ, M., HINTNAUS, L. *Účast rodičů a pedagogů při ergoterapii dětí se zdravotním postižením*. Praha: IPPP ČR, 1999
- JANKOVSKÝ, J. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením*. Praha: Triton, 2001. ISBN 80-7254-192-7
- KLENKOVÁ, J. *Možnosti stimulace preverbálních a verbálních schopností vývojově postižených dětí*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-91-5